

Перспективи наукового пошуку. Покращити результати лікування плече-лопаткового періартрозу на фоні ускладненого перебігу остеохондрозу шийного відділу хребта на під-

ставі подальшої розробки адекватних показань до хірургічного втручання на шийному відділі хребта та вдосконалення малоінвазивних технологій.

Література

1. Полицук Н.Е., Сльнько Е.И., Хотейт Н.Н. Хирургическое лечение дискогенных радикуломиелопатий шейного отдела позвоночника. – К.: Книга плюс, 2004. – 144 с.
2. Kashima M., Tanriover N., Rhoton A., Matsushima T. The transverse process, intertransverse space, vertebral artery in anterior approaches to the Lower cervical spine // *J. Neurosurg.* – 2003. – V. 98. – P. 188-194.
3. Луцук А.А. Компрессионные синдромы остеохондроза шейного отдела позвоночника. – Новосибирск: Издатель, 2000. – 400 с.
4. Попелянский Я.Ю. Ортопедическая неврология: Рук. для врачей. – М.: Медпресс-информ, 2003. – 672 с.
5. Кузнецов В.Ф. Справочник по вертебро-неврологии: клиника, диагностика. – Мн.: Беларусь, 2000. – 351 с.
6. Nemecek A., Nemell D., Goodkin R. Transient rotational compression of the vertebral artery caused by herniated cervical disk // *J. Neurosurg.* – 2003. – V. 98. – P. 80-83.
7. Tho Hae-Dong. Failed anterior cervical foraminotomy // *J. Neurosurg.* – 2003. – V. 98. – P. 121-125.
8. Vates G., Wang K., Bonovich D. et al. Bow hunter stroke caused by cervical disc herniation. Case report // *J. Neurosurg.* – 2002. – V. 96. – P. 90-93.

МАЛОІНВАЗИВНІ МЕТОДИ ХІРУРГІЧНОГО ЛІКУВАННЯ ПЛЕЧЕ-ЛОПАТКОВОГО ПЕРІАРТРОЗУ, ПОЄДНАНОГО З ШИЙНИМ ОСТЕОХОНДРОЗОМ

Г.І.Герцен, С.В.Дибкалюк, М.П.Остапчук, О.С.Мовчан

Резюме. У статті наведені клінічні прояви остеохондрозу шийного відділу хребта з розвитком плече-лопаткового періартрозу. Наведені клініко-діагностичні критерії показань до оперативного лікування. У 39 хворих упродовж першого року після хірургічного лікування настав повний регрес симптоматики плече-лопаткового періартрозу.

Ключові слова: плече-лопатковий періартроз, остеохондроз, шийний відділ хребта, плечовий суглоб.

SCARCELY INVASIVE SURGICAL MODALITIES OF HUMEROSCAPULAR PERIARTHROSIS COMBINED WITH CERVICAL OSTEOCHONDROSIS

H.I.Hersten, S.V.Dybkaliuk, M.P.Ostapchuk, O.S.Movchan

Abstract. The paper presents clinical manifestations of osteochondrosis of the cervical part of the spinal cord with the development of humeroscapular periarthrosis. Clinico-diagnostic criteria of indications for surgical treatment are adduced. A complete regression of the symptomatology of humeroscapular periarthrosis was observed in 39 patients during the first year after surgical interference.

Key words: humeroscapular periarthrosis, osteochondrosis, cervical part of the spinal column, shoulder joint.

P.L.Shupyk Medical Academy of Post-Graduate Education (Kyiv)

Надійшла в редакцію 19.05.2005 р.

© Шимон В.М., Бойко С.О., Вайнагій О.М., Голубка І.М., Ламбрух І.М.

УДК 616.711-089.843:615.464.666.5

МАЛОІНВАЗИВНІ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ КОМПРЕСІЙНИХ ПЕРЕЛОМІВ ТІЛ ГРУДНИХ І ПОПЕРЕКОВИХ ХРЕБЦІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ГРАНУЛ ГІДРОКСИЛАПАТИТНОЇ КЕРАМІКИ

В.М.Шимон, С.О.Бойко, О.М.Вайнагій, І.М.Голубка, І.М.Ламбрух

Ужгородський національний університет, медичний факультет

Компресійним переломам тіл хребців належить 75% пошкоджень хребта (Хр) і 0,5-1% від усіх

переломів кісток скелета. Переломи грудних і поперекових хребців трапляються частіше і ста-

новлять 17-87 % від усіх переломів Хр [1]. Нині інтенсивно розвиваються хірургічні методи лікування ушкоджень Хр. Основними принципами сучасного хірургічного лікування неускладнених ушкоджень Хр є виправлення його деформацій, відновлення опорності, стабілізація Хр в корегованому положенні фіксаторами та імплантатами, рання мобілізація пацієнта, профілактика травматичних дегенеративних змін в ушкоджених хребтових рухових сегментах (А.А.Корж и др., 1992). Для пластики кісткових дефектів ортопеди надають перевагу біологічно активним матеріалам, особливо на основі гідроксилapatиту. Цей пластичний матеріал широко застосовується для заповнення порожнин і дефектів кісткової тканини у вигляді гранул і щільних зразків. Питання щодо застосування біокераміки при пошкодженні грудного і поперекового відділів Хр недостатньо висвітлене в сучасній літературі.

Мета дослідження. Оцінити результати лікування компресійних переломів тіл хребців малоінвазивним хірургічним методом з використанням гранул гідроксилapatитної кераміки (ГАК) різних розмірів.

Матеріал і методи. Нами проведено аналіз лікування 87 хворих з пошкодженнями грудного та поперекового відділів Хр. Вік пацієнтів становив від 17 до 72 років. Хворі обстежувалися клінічно і рентгенологічно, 37 травмованим було виконано комп'ютерну томографію. Усім травмованим проведено хірургічне лікування: передній спонділодез біокерамікою, сегментарний транспедикулярний спонділодез пластинами. У першу добу після травми прооперовано 50 (57,5%) хворих, на другу добу – 24 (27,6%), на 5-6 добу – 13 (14,9%). В ургентному порядку виконано оперативні втручання у 85,1% травмованих.

З 1999 року при компресійних переломах II і III ступенів нами застосовується малоінвазивне хірургічне лікування з передньою фіксацією з використанням гранул ГАК [2-5]. Для заповнення порожнини у 18 хворих використано гранули розміром 200 мкм, у 29 – 600 мкм, у 20 – 800 мкм.

Результати дослідження та їх обговорення. У нашому дослідженні хворі були розділені на три групи. Першій групі пацієнтів з нестабільними переломами тіл хребців проведено передню стабілізацію ГАК розмірами 800 мкм (20 пацієнтів) або кістковою пластиною і задню транспедикулярну фіксацію (10). Ведення цих хворих у післяопераційному періоді було активним. Починаючи з першого дня, пацієнти вставали. П'ять хворих відчували біль у місці

перелому; їм подовжено госпіталізацію. В трьох пацієнтів після вставання виник різкий біль. На контрольних рентгенограмах виявлено збільшення кіфотичної деформації до 6-8° у чотирьох хворих після кісткової пластики. Через рік двом з них проведено повторне хірургічне втручання – ревізію каналу Хр і стабілізацію занурювальними транспедикулярними фіксаторами.

Другій групі хворих зі стабільними компресійними переломами II-III ступеня проводили малоінвазивне хірургічне лікування із введенням ГАК з розміром 600 мкм (29 пацієнтів) через дужку хребця за нашою методикою або кістковою пластиною (5 пацієнтів) [5]. У післяопераційному періоді цим пацієнтам призначали курс реабілітаційного лікування. Їх підводили на 12 день.

Третій групі пацієнтів з компресійними переломами тіл хребців і розривами міжхребцевих дисків проводили малоінвазивне хірургічне лікування із введенням гранульованої (200 мкм) та порошкоподібної ГАК (18 хворих) або кістковою пластиною (5 хворих). Хворі підводилися на 10-12 день після операції. Усім пацієнтам при виписці було накладено гіпсовий корсет на три місяці. Нагляд за хворими здійснювався протягом 1,5-2 років. Ускладнення виникли у 5 хворих (в одного з них після використання ГАК), у яких кіфотична деформація становила від 6 до 10°. З'ясувалося, що ці пацієнти порушили рекомендації і рано приступили до фізичного навантаження.

Оцінюючи результати лікування хворих зі стабільними і нестабільними ушкодженнями тіл грудних і поперекових хребців, слід зазначити, що від правильної оцінки структурно-функціональних пошкоджень залежить стратегія і тактика лікування.

Відомо, що при компресійних переломах тіл хребців розвиваються такі зміни, які призводять до деструктивно-дистрофічних перебудов сегмента та розвитку різної клінічної симптоматики [1]. Хворі у віддаленому періоді після травми відмічали постійний біль, який призводить до стійкої втрати працездатності, а в деяких випадках – до нестабільності в сегменті, а за рахунок кіфотичної деформації – до стенозу хребетного каналу. Такі хворі потребують складнішого хірургічного лікування і характеризуються меншим відсотком успішних результатів.

Через рік у 5 хворих виявлена втрата корекції з кутом 7° , а через 1,5-2 роки в 8 травмованих – кіфотична деформація в 10° . Суттєва втрата корекції (від 8° до 16°) мала місце у випадках з використанням кісткових трансплантатів. У хворих, яким застосовано кісткову пластику, частіше з'являлася кіфотична деформація, яка на восьмому місяці становила від 10° до 16° і зумовила повторні хірургічні втручання.

У післяопераційному періоді у 8 хворих, яким було проведено малоінвазивне хірургічне втручання, з'явилася корінцева симптоматика. Це ускладнення нами розцінювалося як подразнення корінця при латеральному доступі трубками різного діаметра. Хворим проведено медикаментозну терапію (електрофорез з прозерином) і на 2-3 день симптоматика зникла. У шести травмованих сталася затримка сечі (пе-

релом тіла Th₁₂ хребця). Вважаємо, що причиною ускладнення також було подразнення корінця трубкою. Хворим призначали електрофорез з прозерином. На третій день функція сечового міхура відновилося. В інших пацієнтів ускладнень у післяопераційному періоді не спостерігалось.

Висновок. Для лікування хворих з переломами тіл грудних і поперекових хребців перевагу слід віддавати малоінвазивній хірургії із застосуванням для пломбування травмованого тіла гранул гідроксилапатитної кераміки.

Перспективи наукового пошуку. Для ґрунтовнішого вивчення ефективності хірургічних втручань з використанням гідроксилапатитної кераміки необхідно продовжити дослідження на більшій кількості пацієнтів з різноманітними травмами хребта.

Література

1. Журавлев С.В., Новиков П.Е., Теодоридис К.А., Дейкало В.П. Проблемы хирургии позвоночника и спинного мозга. – Новосибирск, 1996. – 129 с.
2. Корж Н.А., Радченко В.А., Шимон В.М. Повреждения грудного и поясничного отделов позвоночника // Повреждения позвоночника и спинного мозга. – 2001. – 387 с.
3. Малишкіна С.В., Шимон В.М. Компресійні переломи тіл хребців // Укр. мед. альманах. – 2001. – № 3. – С. 144-147.
4. Шимон В.М. Гідроксилапатит у пластиці дефектів хребта // Ортопед., травматол. і протезування. – 2000. – № 2. – С. 25-28.
5. Шимон В.М., Бойко С.О., Блинда І.І. Малоінвазивні методи лікування компресійних переломів тіл хребців із застосуванням гранул гідроксилапатитної кераміки // Наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присв. 25-річчю каф. травматології і вертебрології ХМАПО: Зб. наук. праць. – Харків, 2003. – С. 34-37.

МАЛОІНВАЗИВНІ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ КОМПРЕСІЙНИХ ПЕРЕЛОМІВ ТІЛ ГРУДНИХ І ПОПЕРЕКОВИХ ХРЕБЦІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ГРАНУЛ ГІДРОКСИЛАПАТИТНОЇ КЕРАМІКИ

В.М.Шимон, С.О.Бойко, О.М.Вайнагій,
І.М.Голубка, І.М.Ламбрух

Резюме. В статті представлені результати лікування переломів грудо-поперекового відділу хребта малоінвазивним методом з використанням гранул гідроксилапатитної кераміки у 87 пацієнтів. Результати досліджені впродовж 1-2 років. У 72 пацієнтів результати задовільні, у 15 – незадовільні.

Ключові слова: хребет, перелом, хірургічне лікування, гідроксилапатитна кераміка.

MINIMALLY INVASIVE MODES OF COMPRESSION FRACTURES OF OF THE BODIES OF THE THORACIC AND LUMBAR VERTEBRAE, USING GRANULATED HYDROXYLAPATITE CERAMICS

V.M.Shymon, S.O.Boiko, O.M.Vainahii,
I.M.Golubka, I.M.Lambruh

Abstract. The paper presents the results of treatment of fractures of the thoracolumbar portion of the spine by means of a minimally invasive method, employing granules of hydroxylapatite ceramics in 87 patients. The results have been studied during 1-2 years. Seventy two patients have demonstrated satisfactory results, whereas 15 have yielded unsatisfactory results.

Key words: vertebral column, fractures, surgical treatment, hydroxylapatite ceramics.

National University (Uzhhorod)

Надійшла в редакцію 23.05.2005 р.